

A woman with short blonde hair, wearing a floral dress and a pearl necklace, is shown in profile, holding a red apple. She is in a dark, vintage-style setting with a bicycle and other objects in the background. The lighting is dramatic, highlighting her face and the apple.

JOEL LEHTONEN
KUOLLEET
OMENAPUUT

JOEL LEHTONEN
**KUOLLEET
OMENAPUUT**

 SAGA
EGMONT

Joel Lehtonen

Kuolleet omenapuut

SAGA Egmont

Kuolleet omenapuut

Cover illustration: Shutterstock

Copyright © 1918, 2020 Joel Lehtonen and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726072617

1. e-book edition, 2020

Format: EPUB 2.0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com - a part of Egmont,
www.egmont.com

Muttisen onni

eli laulu Lyygialle.

»Mitä, häh?» sanoo kirjakauppias Aapeli Muttinen. »Ettäkö minä olen pomomies?... Että asun kuin Horatius, — kaikkein alamaisimmasti se myönnettäköön, turkkilainen! Että minulla on Tusculum, vai mikä se huvila oli, se, jonka Maecenas oli lahjoittanut hänelle sabinilaismaassa? Turkkilainen sen muistakoon. No, hän palveli Maecenasta, minä — yleisöä ... viidenkymmenen pennin kirjoja myymällä...»

Se »Tusculum» on Muttisen maatila. Ihana paikka, jota on rauhoittavaa ajatellakin kesän alkaessa tulla, kaupunkilaistalven jälkeen, mammonan touhuissa, harmaan taivaan alla menneen, harmaan niin, että se tekee Muttisen otsan rypyt kaksin verroin lukuisammiksi. Kesäisen ajan työtön paratiisi...

Sievoisen matkan päässä kaupungista, hänen synnyinseudullaan, huvila mäellä Saimaan lahden sokkelossa. Tuuheain koivujen välitse pilkottaa lahdelle hänen parvekkeensa.

Onnellinen on Aapeli siellä varsinkin kesän ensimmäisinä päivinä, juuri silloin kun hän on ylen kyllästynyt ja väsynyt kaupunkilaiseen touhuunsa, silloin kun maalla köllöttämisellä on hänelle jälleen uuden ja kulumattoman lumous.

Niin uupunut hän on tuon rakkaan rahan haalimisesta, tiskinsä takana töröttämisestä, ettei hänen otsansa viimein keväällä jaksakaan enää mitään ajatella, ei mitään

muistellakaan. Että hän haluaa vain heittäytyä luontomuorin leveään ja pehmeään helmaan. Ainoastaan köllötellä, olla ja olla. Ei Muttinen, ei mikään, ei filosofi eikä porsas! Olla kuin hän ei olisi — minkäänmoinen olento.

Onni on hänelle kesän alussa täysin ajatuksetonta, muistotonta, se on hetkellistä, epämääräistä rauhaa.

Kauneimmat, enimmän vailla ajatuksia ja muistoja ovat nuo kesän ensimmäiset päivät. Ja yöt, joiden valo on kuin heleintä kultaa; se ympäröi hänet lämpöisenä, sanattomana onnena.

Kevätkesän aamuna, yön jälkeen, jolloin hän ei ole valvonut eikä nukkunut, ei lukenut, ei ajatellut, vaan ainoastaan loikonut hiljaisuudessa, kellervät luomet ummessa, mukavassa horteessa, nousee hän laiskasti pystyyn ja aukaisee parvekkeensa oven. Sille parvekkeelle hän pääsee kamaristaan. Suoraan edessä, kaiteen juurella, joka on koristettu vanhanaikaisilla leikkauksilla kansanomaiseen tapaan, rehottaa tuomia, valkeanaan kukassa, leveitä ja tuoksuvia. Toukka ei ole niihin päässyt, täällä erämaassa; kukat ovat puhtaita, puut ikäänkuin ripoteltu täyteen riisiryönejä, tai kasautunut oksille lunta: niin on nuppuja niissä, ja vastapuhjenneita kukkia. Niistä leviää huoneeseen mainio haju.

Mutta tuomien sivuitse säkenöi kesäinen aamumaisema ympärillä, kirkasta ja lämmintä valoa. On vielä varhaista. Lyygia, — sillä niinkuin Horatiuksella muinoin oli kahdeksan Maecenaan lahjoittamaa orjaa ynnä moni Lydiansa, niin on Aapelilla Lyygia, sillä antaa Horatiuksen oodien lemmityisen nimeä omalleen olisi Aapelista julki röyhkeää; — niin, Lyygia — nukkuu toisaalla. Puiden varjot tuolla notkossa ovat vielä pitkät ja vilpoiset. Usvia kohoilee vesistä ja noroista, lahden reheviltä rannoilta. Pienimmänkin ruohon kärjessä kiiluu monivärinen vesipisara. Käet kukkuvat. Kaikkiällä välkkyy värisevä

kauneus. Muttinen nauraa itsekseen noille pisaroille, jotka ruohojen nenissä heiluvat. Hän köllöttelee vielä. Ei malta sitten enää, herättää Lyygian, mokomakin Horatius: hän tahtoo teetä isoon vatsaansa, nauttia sen tuolla parvekkeella, kymmenen käen kukkuessa iloista kukuntaa.

Sitten Aapeli syö ahvenia ja perunoita, suuria ja tuoreita ahvenia ison määrän, ja kuusi kananmunaa, sekä hilloa puoli lautasellista, ja hörppii kannun hapanta piimää päälle. Sitten hän kuhnailee tyytyväisenä, täysin vatsoin.

Ja nyt hän lähtee Lyygian kanssa, jolla on väljänä häilähtelevä puku ja kädessä iso vihko spireoita ja sinipunervia syreeninterttuja, — niillä hän kätkee veikeileviä, kirkkaita silmiään, — kävelemään, katselemaan, näiden mukavien kesäpäivien kuluksi. Toisessa kädessä on Lyygialla pieni eväskori, mutta Muttisella on taskussaan veskunoita. Souturetkillekin he lähtevät Saimaan suurelle ulapalle, ja kuljeskelemaan sen takaisille manterille, jotka kuultavat tuolla kaukana vaaleina ja sinertävinä. Parhaiksi hiirenkorvalle päässeet rantojen koivut pitkine riippuvine ritvoineen ovat pehmeäpiirteisiä, ne ovat kuin mitäkin keveitä, vihertäviä strutsinsulkia. Lahden suussa aukeavat näkyviin etäiset maisemat: niistä ei erota kesäisissä autereissa mitään yksityiskohtia eikä värejä, kaikki on epämääräistä, utuista ja sinertävää ... ikäänkuin unta.

Aurinko lämpenee yhä. Pilvet heijastuvat ulapan syvään ja suureen veteen monivärisinä. Muttinen soutaa, jos sattuu viitsimään, hikoillen ja hiljaa...

Kas vettä! Veden kalvo säkenöi paikka paikoin täynnä smaragdeja: ne ovat leppäterttuja, niiden vihreistä kuorista kimpoaa jokaisesta terävä säde. Muttinen sanoo: »Siinä sinulle jalokiviä, Lyygia!» Leppäterttuja, jotka ovat lähteneet parveilemaan leveän salmen ylitse ja pudonneet lämpöiseen veteen, sinne hukkuneet, paritusten enimmäkseen,

toiset elävät vielä. Niitä on usein vierä vieressä, laajana kirjailuna: tuhansia vihreitä kuoria salmi täynnä.

Toisella rannalla he nousevat hiljaa mäelle, lämpöisiltä rantaniityiltä, joilla kulleroita loistaa, keltaisia ja raikkaita palloja. He tulevat kyläiselle harjulle. Siellä kukkii paikoittain tuomia ja levitteleiksen tuuheita pihlajia. Kiertelevän maantien varrelta näkyy joskus vanha herraskartano, palsamihaापainsa keskeltä, tai harmaa, matala talonpoikaistalo, jonka ympärillä oraspellot hohtavat.

Nyt he painuvat jälleen vaaralta notkojen viileyteen.

Ja niin suuresti onneen uuvuttava on kevätkesäinen aurinko, niin juovuttavaa koivujen ja koko silmikoistaan puhkeavan metsän tuoksu, että he tulevat vähitellen sanattomiksi, että heidän tarvitsee puhua yhä vähemmän, kuta kauemmaksi he kulkevat. Jossakin rinteellä he istuvat suuren ja paksun riippakoivun siimekseen, riisuvat jalkansa, ja viipyvät siinä kauan, Aapeli nauttien lapsuutensa muistoja, paljain päin, tuulenhengen värisytellessä hapsia hänen kaljun päälakensa ympärillä. Onpa jokainen kivi tämän tien varrella hänelle tuttu. Lyygia luo häneen silloin tällöin kesästä onnellisen katseen.

Sitten he kävelevät edelleen, siimeistä lepikkopolkua. Sen poikki pursuaa puroja ylemmiltä mailta, keveästi ja riemukkaasti solisevia, syöksyen ne katoavat lepikon hämäryyteen. Lyygia kumartuu juomaan purosta, ottaa vettä sammalpäisten kivien välistä käteensä, raikasta, kirkasta, iloisesti kiiltelevää vettä; ja maasta käsiensä varasta katsahtaa hän veitikkamaisesti Muttiseen. Silloin myhähtää Aapeli ajatuksissaan jotakin leikillistä, ja ajattelee ainoastaan: *Lyygia*! — Tahi kun tulee eteen jokin Muttiselle lapsuuden ajalta tuttu paikka ja hän virkkaa puolittain itsekseen: »Tästä minä ennen kuljin, noin pienenä», silloin Lyygia painaoksen hänen kainaloonsa ja

sanoo jotakin hyvää ja hellää kuin pienelle lapselle, kuvitellen lihavaa Muttista tepsuttamassa siinä niin pienenä, pienenä. Ja uneksien muuta...

Kaislainen sisälahti, jonka rantatietä he kävelevät, välkehtii tyynenä. Pienet louhikkosaaret hohtavat kuin hiukan mustunut tina. Siellä täällä soutelee rahvasta, kalastellen, paitahihasillaan; hiljainen, iloinen puhelu kuuluu venheistä kauas...

Mutta tuolla toisella rannalla on tyttöväkeä uimassa. He huutavat ja kirkuvat, liikkuvat paitasillaan ja alasti.

Muttinen ja Lyygia kulkevat tietään, majoittuen jollekin hohtavalle rantakalliolle, joka huokuu lämmintä, ja sytyttävät siihen tulensa, asettavat pannunsa kiehumaan. Siinä he loikovat ateriaansa odotellen, Muttinen onnellisena, ajatuksettomana ... sillä tavalla vain siinä kesää viettäen...

Päivä on lämmin, he sulkevat silmänsä, he eivät katsele sinisen taivaan laupiaaseen äärettömyyteen. Lämpö vain heitä ympäröi, metsissä kaikkialla helisevät yhtenä pauhuna karjankellot, ja tuuli humisee väkevänä ja ihanasti uuvuttaen. Antaa mennä, antaa ajan mennä: on kesä, lämmin! Kummallisen haikeasti ne kellot soittavat, ikäänkuin vihjaten jotakin arasti...

Lyhyt on aika, ihmisen aika, lyhyempi onnellinen päivä! — Iltapuoli on jo tuossa tullut, kun he nyt jälleen kulkevat kotiin päin, rantaan, johon he jättivät venheensä, tuntien kumpikin ihossaan päivän raukaisevan hehkun, ruumis ja sielu luonnon valo-ihanuutta täynnä. Hiljaa niittyjen teitä, ylös mäkiä ja alas toisia, keskellä karjankellojen soittoa ja käkien kukkumista.

Paikoin he pysähtyvät niemien kuumille kallioille, joilla veden heijastus häikäisee silmiä, köllöttelemään, lepäilemään. Ja yhä vaiteliaammiksi he tulevat, yhä suurempi, epämääräisempi onni tulvii heidän ylitsensä.

Syreenien tertut Lyygian lämpöisellä povella ovat lakastuneet, mutta hänen katseensa hatun pehmeän reunan alta hymyilee pelkkää hyvyyttä.

Tuolla lahden rannalla matalalla näkyy vanha ristikirkko, tuuhean ja kukkivan kalmiston keskeltä. Sen kalmiston läheisyys aivan kuin yllyttää heitä iloitsemaan, vakuuttaa niiden hetkien lyhydestä, joita he viettävät tällä kertaa suuren raidan varjossa, lehviään ikäänkuin surren liikuttavan.

On ilta, päivän jälkeen, joka on paisuttanut hehkullaan suonet melkein pakahtumaan, pyöryttänyt päätä kesän lämpöisillä metsätuoksuilla; viilenevä ja rauhoittava ilta. He soutelevat hiljaisin aironvedoin jälleen kotia kohti.

Auringonsauhu on harsonnut omituisella hämyllä kaikki, tehnyt maailman vuoristomaisen suureksi, peittäen siitä viimeisetkin yksityiskohdat näkymästä; se on loitontanut maat ja sulattanut mäet ja metsät utuiseksi yhtenäisyydeksi, tuo kevätkesäinen autere, joka ei lähennä, pienennä eikä selvennä niinkuin sydänkesän ja syyspuolen valaistukset. Hiljaa soluvat he lämpöistä vettä pitkin, monien saarien välitse. Lyygia on jättänyt melan pois, hän istuu kumarassa, käsillään laitoihin nojaten, aivan kuin jännityksessä, ja jotakin yhä ihanampaa ja ihmeellisempää odotellen. Joskus pyrkii hän huudahtamaan, onnellisena maailman kauneudesta, huutamaan lyhyeen, hellällä, hiljaisella äänellä. Jotakin laulurastaasta hän tahtoo huudahtaa, sillä ilta on tullut ja yö lähestyy, tuskin yhtään hämärtyvä yö; laulurastaan ääni kajahtelee metsistä. Mutta silloin Muttinen leikkiä laskien vaientaa hänet, niin suuri on hänen epämääräinen, hiljaisuutta vaativa onnensa.

Venhe soljuu syvää vettä pitkin kapeasta salmesta ulapalle. Lyygia säpsähtää: ulapan suulla kohoaa kuin porttina valtavan korkea kallioseinä, saari, joka nousee varmaankin, siltä tuntuu heistä tällä hetkellä, — kymmeniä

syliä pystysuorasti veden syvyydestä: niin omituisesti suurentaa illan autere korkean kallion hahmoa. »Katso, Böcklinin Kuolleiden saari, mokomakin», sanoo Muttinen matalasti. — »Minä pelkään», vastaa Lyygia hiljaa, ja värähtää sitä oudommasta kauniin näyn ja kammon onnesta, kuta lähemmäksi he tulevat mustaa kallionseinää. Nyt se työntää heidän päittensä ylitse reunansa ulospuskevia möhkäleitä. Haukat, jotka pesivät vuoren harjalla, viheltelevät. Siellä täällä kuultaa illan hämärässä kallioseinän raoissa pieniä, vihreitä pihlajantaimia. Kallionmöhkäleet vuorella näyttävät olevan niin irrallaan, että luulisi niiden voivan vähimmästäkin pudota. Muttista itseäänkin ne peloittavat. Alla on musta ja mittaamaton syvyys. Lyygian ääni käy hiljaisemmaksi, hellemmäksi: »Kas tuolla tuota punertavaa sammalta, kas tuota pihlajaa korkealla vuoren seinässä, pientä, pientä.» Muttinen laskee leikkiä: »Hyst, älä hiisku, lohkat voivat jopa kuiskauksesta irtautua...»

Saimaan ulappa on kadottanut todellisuuden mittasuhteet, niin äärettömän laajalta se näyttää yön himmeässä ja tuokion kestävässä hämyssä. Lieneekö yö jo hämärimmillään? Aurinko ei ole vielä varsin laskenut. Tuolla kulkee hinaajalaiva udussa suuren ulapan reittiä; sen punainen lyhty tuikkii kauniisti autereesta, salaperäisesti jyskyttää kone kulkiessaan. Ja sieltä kuuluu sirmakansoittoa.

Kun laiva on kulkenut ohitse, se jättää valtavat mainingit, joihin juuri laskevan auringon viimeinen hehku sattuu. Mainingit vyöryvät nyt korkeina, ne keikuttavat venhettä pystyyn ja poikittain, nakkaavat sen ylös ilmaan ja syöksevät välkkyvän aallon pohjaan. Nuo aallot, jotka ovat pyöreitä ja kiiltäviä kuin kuvastin, loistavat kirkaisevanväkevää, kiiltävää punaa, mustanpuhuvaa ja metallista hehkuja, loimahtelua laskevasta auringosta.